

igénnyel, tudni szeretnénk, hogy mit csinálnak most.

Még azt sem mondhatjuk, hogy egy ilyen gyűjtemény jellemez egy kort és használható dokumentum. Az újságíró, szerencsére Radó Árpád könyvében nem tultengő, lirája, mely különös módon nemcsak azt határozza meg, hogy hogyan, hanem azt is, hogy az események közül mit lát fontosnak, sokban befolyásolja előttünk, kortársak előtt hitelét. Ezenkívül mindig tovább szeretnénk kérdezni. Mi lett a Fräuleinnal, de ferált a faji kérdésben, vagy undorral visszament Németországba? Ostent Henrik elindult új hazát keresni... Talált? A mindennap megjelenő újság, amelybe e cikkek eredetileg íródtak, napról-napra felel kérdéseinkre, a könyv azonban a szereplők életének filmkockáival, bántóan a változatlansággal hivatkozik. (D. K.)

„EZ NEM LEGENDA“. Nemrégiben a magyar folyóiratokban Déry Tibornak az írók között kéziratban kézről-kézre járó többkötetes kiadatlan regényéről számoltak be kritikuskaink. A dolog feltűnést keltett, mert megszoktuk, hogy eleddig csak olyan munkákat bíráltak vagy méltattak, melyek könyvalakban jelentek meg. A kritikusok egyike — éppen a Korunk hasábjain — magyarázatképpen meg is jegyezte, hogy ezzel a különös gesztussal egyrészt a korra kívántak utalni, mely gátat emel a szokottnál emberi hangú írások megjelenése elé, másrészt illusztrálni akarták a tételt, mely szerint valamely nemzet irodalmára nemcsak a megjelent, hanem a meg nem jelent könyvek is jellemzőek.

Most majdnem hasonló sorsú írásműről, Berkó Sándor első verseskötetéről számolhatunk be, mely a kéziratnál valamivel tovább jutott ugyan, ám könyvalakban mégsem jelenhetett meg. A fiatal felvidéki költő, akinek választékos írói eszközökkel megírt szép verseit úgy szólván jelentkezésétől kezdve —

noha akkortájt még középiskolás diák volt — örömmel közölték a legjobb napilapok és folyóiratok, tavaly ősszel rendezte sajtó alá első verskötete anyagát. Amde az időközben bekövetkezett felvidéki változások sorsfordító, történelmi szélvihara szétdobálta a glédába állított ólomkatonákat, melyek csak az első kefelenyomatok elkészültéig engedelmeskedtek a fürge nyomdászkezeknek, s így a fiatal és tehetséges költő versei a nyomdában rekedtek.

Ez nem legenda: ezt a tömör, de sokatmondó címet adta Berkó első kötetének, mintegy aláhúzva ezzel a csokorba gyűjtött versek tartalmi lényegét. Nem fikciókat, nem imponderábiákat, nem élettől elvonatkoztatott, vértelen és semmitmondó dolgokat énekelt meg a költő, nem legendákat írt és nem vount elefántcsonttoronyba, hanem beállt napjaink sodró hullámverésébe és a való élet tényeit és jelenségeit öntötte művészi formába. A forma iránti finom érzék és fiatal költőknél ritkán tapasztalt áhitatos tisztelet s a mondanivaló igaz, emberi tartalma adott szerencsés találkoztat Berkó Sándor verseiben. Liráját a könnyedség, a képek megkapó szépsége és a valóság hű ábrázolása jellemzi. Bizvást elmondhatjuk, hogy a régi Cseh-Szlovákiában, mely éppen Berkót adta utolsó ajándékkul az egyetemes magyar irodalomnak, kevés magyar költő indult olyan készen és teljes fegyverzetben, mint éppen ő. A kritikus talán ellenvetheti, hogy élményanyaga nem lehet elég sokrétű és világképe sem jegecesedhetett ki egészen, lévén még a költő mindössze húszéves. Ez igaz, amde Berkó Sándor eddigi verseiben a költői mondanivaló emberi mélységének s a formaérzék és szép stílus ritka adottságának oly szép jegyeit láthatjuk, melyek őt az ifjú magyar írógárda legjobbjai közé emelik.

Szeretnők remélni, hogy Berkó Sándor hű maradjon eddigi vonalához és tavaly ősszel beharangozott kö-

tete, ha lényegét nem érintő változtatások árán is, rövidesen napvilágot lát. Meg nem jelenése veszteséges lenne a magyar irodalomnak. (Sándor László)

PÁSZTOR BÉLA: MÉREGKÖSTOLÓK. (Vajda János Társaság kiadása)

Fiatal magyar verselő tehetség jelentkezett Pásztor Bélában, akinek ez az első verses kötet. A feltűnően és készséggel verselő nagyszámú magyar poéta között is elsősorú tulajdonságokkal lép a porondra. Magabiztos versetchnika, a lélek mélyéről előhalaszott rettenetek, fájdalmas magatehetetlenség jellemzik az új költőt. Mint minden fiatal, ő is a gyermeki lélek bonyodalmaival van tele, amirehhez folyton visszakuszik. A világot kizárólagosan belülről látja, mintha a külvilág eseményei csak annyiban érintenék, amennyiben a lélek állandó repesztéséhez szükséges anyagot, a külvilág szelei behordják számára. Babitsi rend és érzékenység futkároz sorai között s ha egyszer egy sort, egy szót vagy egy rimet megkomponál, rajta érzik a mesterséget kitűnően ismerő ezüstkovács keze. Széles skálában kezeli az ember, a természet s a térbeli anyagok rendszeres keverését. Az összefüggés nála szinte egyetlen testté nővi ki magát, amit nem tud megzavarni a napi életrend akármilyen szennye. Az ember, az állat, a fű, a vizesés, a folyók és raffinált sugárzások tömkelege szövik át költeményeit, a költészet ősi szabályai szerint.

**Ó költők mind a kertj fák!
Beírják házaink falát
Arnyukkal minden éjjel.
Mint roppant sötét verssorok**

**Águknak árnya úgy csorog.
Csapongó szenvedéllyel.
Lebírhatatlan indulat
Vezetj zugva águkat
Hogy alá s felhaladva
Nagy lombecsettel vessenek
Borongó, lomha verseket
Holdkörte köfalakra.**

Pásztor Bélának elsődleges kenyere a ballada, tragédia-ábrázolás. Valószínűleg úgy van ez, hogy ő már önmagában összenyomja, összegyurja s saját félelmével bevérezzi azokat az eseményeket, amit a mai külvilág részletekben nyújt előbe. Mi már csak a keserű eredményeket kapjuk, komprimálva lelket elveszejtően és a kibírhatatlan földi kísértetjárás minden eredményességével. Méregkóstoló a világ, ez a fiatal költő analízise, amelyhez bárki bármikor könnyen hozzájuthat.

**Fagyöngy-szemük ringva mered
A forrongó kájon felett,
Mit urnőjük főz.
Kóstolják, hogy elég mérges,
A halálhoz elégséges
Bájjal az ősz?
Egy-egy toboz-szív még dobban,
Bükkfa ágyán ül a vadkan,
Szemén kőd m...
S a tó vizén végignyulva,
Pettyeshasu pisztránghulla:
Ringatóz a csend.**

Arvaság, bánat mindenütt. Felfordított világ remek, hunyorgó hasonlatokba belekényszerítve, mint valaha a Lomha gályán. A nagy kérdés csak az, hogy pár év múlva nem teheti-e fel a kérdést akár laikus, akár hozzáértő, hogy ezek a szebbnél-szebb költemények melyik korból valók? Mert a kor jellemző és visszavonhatatlan bélyege egyetlen egyen sincs rajta. (Pap Gábor)